

АНГЛО-ФРАНЦУЗЬКИЙ ПЕРЕКЛАД: ПОНЯТТЯ, МЕТОДОЛОГІЯ ТА СТРАТЕГІЇ

ENGLISH-FRENCH TRANSLATION: CONCEPTS, METHODOLOGY AND STRATEGIES

Михальчук С.О.,

orcid.org/0000-0001-8817-6550

кандидат політичних наук,

старший викладач кафедри романської філології

Волинського національного університету імені Лесі Українки

У статті досліджуються поняття, методологія та основні стратегії англо-французького перекладу. Даний вид перекладу є складним процесом перенесення сенсу з англійської мови на французьку і навпаки з метою збереження змісту та стилю оригіналу. Цей вид перекладу відіграє важливу роль у сприянні спілкуванню між англомовами та франкомовними спільнотами, сприяючи розвитку культурного обміну та міжнародних відносин. У науковій розвідці було визначено методологію англо-французького перекладу. Йдеться про розуміння тексту, вибір перекладацьких стратегій та дій, власне переклад тексту, редакція та коректура, оцінка якості.

Двомовний переклад вимагає від перекладача глибокого розуміння культурних та лінгвістичних аспектів обох мов, а також вміння ефективно адаптувати текст до потреб аудиторії. Враховуючи ці складнощі, важливо використовувати різні стратегії перекладу для досягнення максимальної точності та якості перекладу в різних ситуаціях. Відтак, у статті проаналізовано основні стратегії англо-французького перекладу.

Так, дослівний переклад може бути дієвим і адекватним при перекладі речень з однаковою лексичною та синтаксичною складовою. Але конструкції, які містять ідіоми, сталі вирази та прагмалінгвістичну інформацію – не підпадають під стратегію прямого перекладу. Запозичення – це найпростіший процес, який не передбачає переклад як такий, а залишення оригінального слова чи фрази в тексті перекладу без змін. Адаптація може знадобитися, коли читач не зрозуміє культурну алюзію, оскільки ситуація, про яку йдеться в повідомленні, не існує в цільовій мові. При перекладі сталих виразів особливо важливо зберігати їхню семантику та структуру, оскільки навіть невеликі зміни можуть призвести до втрати сенсу або неправильного розуміння тексту. Стратегія компенсації в англо-французькому перекладі – це метод, за допомогою якого перекладач коригує або компенсує втрату семантичної або структурної інформації при перекладі, забезпечуючи при цьому збереження лінгвістичного та екстралінгвістичного змісту повідомлення.

Ключові слова: переклад, двомовний переклад, англо-французький переклад, стратегії перекладу.

The article examines the concept, methodology and main strategies of English-French translation. This type of translation is a complex process of transferring meaning from English to French and vice versa in order to preserve the content and style of the original. This type of translation plays an important role in facilitating communication between English-speaking and French-speaking communities, contributing to the development of cultural exchange and international relations. The methodology of English-French translation was determined in scientific research. It deals with understanding the text, choosing translation strategies and actions, actual translation of the text, editing and proofreading, quality assessment.

Bilingual translation requires the translator to have a deep understanding of the cultural and linguistic aspects of both languages, as well as the ability to effectively adapt the text to the needs of the audience. Given these complexities, it is important to use different translation strategies to achieve maximum accuracy and translation quality in different situations. Therefore, the article analyses the main strategies of English-French translation.

Thus, literal translation can be effective and adequate when translating sentences with the same lexical and syntactic components. But constructions that contain idioms, fixed expressions and pragmalinguistic information do not fall under the direct translation strategy. Borrowing is the simplest process, which does not involve translation as such, but leaving the original word or phrase in the translated text unchanged. Adaptation may be necessary when the reader does not understand the cultural allusion because the situation referred to in the message does not exist in the target language. When translating fixed expressions, it is especially important to preserve their semantics and structure, since even small changes can lead to loss of meaning or misunderstanding of the text. A compensation strategy in English-French translation is a method by which the translator corrects or compensates for the loss of semantic or structural information during translation, while ensuring that the linguistic and extralinguistic content of the message is preserved.

Key words: translation, bilingual translation, English-French translation, translation strategies.

Постановка проблеми. Англо-французький переклад – це процес перенесення інформації, концепцій та ідей з англійської мови на французьку (та навпаки) з метою збереження значення та стилю оригіналу. Цей вид перекладу відіграє важливу роль у спілкуванні між англо-

мовними та франкомовними спільнотами, розширюючи доступ до інформації, культурного обміну та сприяючи розвитку міжнародних відносин. Однак, хоча цей процес має величезний потенціал для сприяння взаєморозумінню та культурним обмінам, він також стикається

з численними складнощами та викликами. Однією з ключових проблем у цьому контексті є неоднозначність та багатозначність багатьох термінів та виразів, що перекладаються. Ця неоднозначність може виникати через культурні відмінності, історичні контексти, або просто через недостатню точність англійської або французької мови у вираженні певних концепцій. Крім того, в англо-французькому перекладі важливо враховувати стилістичні особливості кожної мови, щоб передати не лише змістове значення, а й емоційну та культурну нюансованість тексту. Це може стати складним завданням, оскільки вимагає від перекладача глибокого розуміння та вміння адаптувати текст до вимог цільової аудиторії. Важливо проаналізувати різні стратегії перекладу, щоб визначити найефективніші підходи до вирішення конкретних завдань перекладу. Варіативність стратегій та їх відповідність конкретним ситуаціям може впливати на якість та точність перекладу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження поняття, стратегій та методології англо-французького перекладу відбувається в межах дослідження загальних стратегій перекладу у наукових розвідках таких вчених як Х. Крінгс, Л. Венуті, І. Корунець, Л. Коломієць, О. Ребрій. [1, 2, 3, 4, 5, 9,10] Ґрунтовне дослідження дослідження англо-французького перекладу представлено у роботі французького дослідника А.-Л. Робера [6].

Постановка завдання. Дана стаття має на меті дослідити та проаналізувати різноманітні аспекти англо-французького перекладу, зосереджуючись на проблемах, що виникають під час цього процесу, а також на можливостях оптимізації стратегій перекладу для досягнення максимальної ефективності та точності.

Виклад основного матеріалу. У чому полягає специфіка англо-французького перекладу? Хоча переклад такого двомовного тексту не є особливо складним, він, тим не менш, містить певну кількість особливостей, які слід враховувати. Дійсно, англійська мова з гілки англосаксонських мов і французька з сім'ї латинських мов відрізняються багатьма пунктами, наприклад:

- різниця між *vouvoient* (ви) і *tutoient* (ти) у французькій мові не існує в англійській мові;
- є чимало «фальшивих друзів» в англійській та французьких мовах. Ось кілька прикладів: *actually* = *en fait* (не « *actuellement* »), *a library* = *une bibliothèque* (не « *une librairie* »), *to assume* = *présumer* (не « *assumer* »), *college* = *université* (не « *collège* »).

В англійській мові граматики проста, а лексикон досить точний, у той час як французька має дуже широке лексичне поле, складні граматичні правила, довгі речення та численні прийменники [7].

Методологія англо-французького перекладу включає в себе кілька етапів: *розуміння тексту*; *вибір перекладацьких стратегій та дій*; *власне переклад тексту*; *редакція та коректура*; *оцінка якості*.

Розуміння тексту. Перекладач повинен ретельно ознайомитися з оригінальним текстом, розуміти його смисл, контекст та основні ідеї, позаяк *un texte mal compris, – est un texte mal traduit* (погано зрозумілий текст – це погано перекладений текст) [6].

Вибір перекладацьких стратегій та дій. Стратегії перекладу – є ключовими поняттями у перекладознавстві, однак не існує чіткого загальноприйнятого визначення цього терміну. Так, німецький перекладознавець Х. Крінгс поділяє перекладацькі стратегії на макростратегію та мікростратегію. Макростратегія – це способи вирішення декількох перекладацьких проблем, а мікростратегія – це способи вирішення однієї проблеми. У рамках макростратегії процес перекладу включає в себе передперекладацький аналіз, суто процес перекладу та редагування готового перекладу [9].

В середині 1990-х років американський теоретик перекладу Л. Венуті [10] сформулював дві основних стратегії в перекладі: *foreignisation* та *domestication*. Ці терміни були запозичені низкою вчених, у тому числі українських та є наразі досить вживаними в українському перекладознавстві. Так, І. Корунець та Л. Коломієць використовують терміни «форенізація» та «доместикація». Зустрічаються й адаптовані до української мови терміни «одомашнення» та «очуження» (Л. Андрейко, М. Іваницька, М. Пилипчик та інші). Отже, що ж являють собою ці стратегії? [4]

Український перекладознавець О. Ребрій зазначає, що стратегія одомашнення орієнтована на максимально адекватну передачу смислу, тобто є стратегією смислу, а стратегія очуження орієнтована на передачу особливостей форми, тобто є стратегією форми. Обираючи стратегію смислу, перекладач свідомо усуває всі перепони на шляху до розуміння тексту, через що і жертвує тими особливостями форми, які можуть ускладнити сприйняття твору іншомовним реципієнтом. Обираючи ж стратегію форми, перекладач, навпаки, часто змушений

жертвувати смисловою прозорістю задля максимальної точності відтворення нетривіальних особливостей побудови оригінального тексту, які можуть виступати як маркерами індивідуально авторського стилю, так і характерними мовностилістичними ознаками епохи чи стилю [5]. При цьому дослідник звертає увагу, що ці стратегії у чистому вигляді є ідеальними науковими конструктами, що існують лише в теорії перекладу. В практиці перекладу вони ніколи не реалізуються у чистому вигляді – перекладач, навіть надаючи перевагу одній із них, як правило, інтуїтивно прагне «золотої середини», вдаючись у різні моменти перекладу то до одної, то до другої. Отже, професіоналізм перекладача має багато складових, і в першу чергу – це вироблення власної стратегії перекладу. В найбільш узагальненому та стислому вигляді перекладацьку стратегію можна визначити як порядок та суть дій при перекладі конкретного тексту. Вона включає три етапи: передперекладацький аналіз тексту оригіналу, власне процес перекладу та постперекладацьке редагування тексту перекладу [4].

Перекладацькі дії – це власне методологія перекладу, яка є загальноприйнятою (розуміння тексту, безпосередній процес перекладу, редакція, коректура, оцінка перекладу). Щодо перекладацьких стратегій, то йдеться про набір правил, цілей і засобів, які використовуються перекладачем у процесі перекладу. Перекладач вибирає найбільш відповідні стратегії для передачі смислу та стилю тексту. Це може включати дослідження термінології, врахування культурних відмінностей та адаптацію до цільової аудиторії.

Переклад тексту. Під час перекладу перекладач використовує знання граматики, лексики та стилю обох мов, щоб вірно передати смисл оригіналу.

Редакція та коректура. Перекладений текст перевіряється на наявність помилок, неточностей та відповідність вимогам.

Оцінка якості. Перекладач або редактор оцінює якість перекладу з урахуванням точності, зрозумілості та відповідності вимогам замовника.

Розглянемо детальніше основні стратегії англо-французького перекладу: стратегію дослівного перекладу, запозичення, адаптації, переклад сталих виразів та стратегію компенсації.

Дослівний переклад – це переклад, в якому перекладач відтворює текст вихідної мови максимально буквально, без врахування контексту, стилістичних особливостей, або культурних відмінностей між мовами. У цьому типі перекладу

кожне слово чи вираз перекладається без змін, що може призводити до втрати сенсу або неправильного розуміння тексту в цілому. Дослівний переклад часто використовується для навчальних або аналітичних цілей, але в реальних ситуаціях перекладачі намагаються використовувати більш гнучкі підходи для забезпечення передачі смислу та стилю оригіналу. Проте дослівний переклад може бути дієвим і адекватним при перекладі речень з однаковою лексичною та синтаксичною складовою:

ENG – *She took him to the flea market.* **FR** – *Elle l'emmena au Marché aux Puces.*

FR – *Elle s'émerveillait devant les innombrables gratte-ciel.* **ENG** – *She wondered at the multitude of skyscrapers.*

ENG – *They spent their honeymoon in the Bahamas.* **FR** – *Ils ont passé leur lune de miel aux Bahamas.*

FR – *Elle a quitté la ville hier.* **ENG** – *She left town yesterday.*

ENG – *I have the word on the tip of my tongue.* **FR** – *J'ai le mot sur le bout de la langue* [6].

Часто дослівний переклад, переклад кожного слова речення або тексту без врахування граматики, контексту чи лінгвістичних нюансів, характерних для цільової мови може призвести до буквально правильних, але невідповідних результатів, оскільки ідіоми, сталі вирази та мовні нюанси часто відрізняються у різних мовах.

Наприклад, якщо ми дослівно перекладемо англійський вислів “*it's raining cats and dogs*” на французьку, то отримаємо «*il pleut des chats et des chiens*», що зрозуміло, але неприродно французькою мовою, де ми могли б сказати «*il pleut des cordes*» ou «*il tombe des seaux d'eau*» [8].

Хоча дослівний переклад може бути корисним у деяких випадках, наприклад, для розуміння загального значення тексту, зазвичай його не рекомендують для реалізації дійсно адекватного перекладу. Щоб досягти більш точного та природного перекладу, найкраще використовувати більш складні перекладацькі техніки, які враховують контекст, граматику та лінгвістичні нюанси мови перекладу.

Запозичення – це найпростіший процес, який не передбачає переклад як такий, а залишення оригінального слова чи фрази в тексті перекладу без змін:

FR – *Il étudie dans une célèbre école de design.* **ENG** – *He is studying at a famous school of design.*

FR – *Pour le petit-déjeuner, ce sont les baguettes et les croissants que je préfère.* **ENG** – *For breakfast, my favourites are baguettes and croissants.*

ENG – *She's been working freelance for 2 years.*
FR – *Elle travaille en freelance depuis 2 ans.*

ENG – *The latest news acted as a coup de grace for the Presidential hopeful.* **FR** – *Les dernières nouvelles ont fait l'effet d'un coup de grâce pour le candidat à la Présidentielle* [6].

Адаптація може знадобитися, коли читач не зрозуміє культурну алюзію, оскільки ситуація, про яку йдеться в повідомленні, не існує в цільовій мові. Еквівалентність ситуацій може бути необхідною в тій мірі, в якій мова відображає певну цивілізаційну та культурну реальність:

ENG – *What subjects are you studying for your A-Levels?* **FR** – *Quelles matières étudies-tu pour le baccalauréat ?*

FR – *Il se tenait vingt mètres derrière lui.* **ENG** – *He was standing twenty yards behind him.*

FR – *Les vacances dans l'Hexagone sont toujours aussi populaires.* **ENG** – *Holiday-making in France is still as popular as ever.*

ENG – *They had a game of rounders.* **FR** – *Ils jouèrent au baseball anglais.*

ENG – *She has bought crumpets for breakfast.*
FR – *Elle a acheté des petites crêpes pour le petit-déjeuner* [6].

Сталі вирази, також відомі як фіксовані або усталені вирази, – це конструкції або вирази, які мають стале значення або використовуються в конкретних контекстах без зміни форми. При перекладі таких виразів особливо важливо зберігати їхню семантику та структуру, оскільки навіть невеликі зміни можуть призвести до втрати сенсу або неправильного розуміння тексту.

Ось деякі приклади сталих виразів та їхніх англо-французьких варіантів:

ENG – *A piece of cake* **FR** – *Un jeu d'enfant*

В цьому випадку “*a piece of cake*” перекладено як «*un jeu d'enfant*», що дослівно означає «гра для дітей» і вживається для позначення чогось дуже легкого або простого.

ENG – “*to kick the bucket*” **FR** – «*mourir*»

Тут “*kick the bucket*” перекладено як «*mourir*», що означає «померти». Це фразеологізм вживається для вираження концепції смерті.

Сталі вирази є важливою частиною мовленнєвого апарату будь-якої мови, тому їхній правильний переклад допомагає забезпечити зрозумілість та виразність тексту в перекладі.

Стратегія компенсації в англо-французькому перекладі – це метод, за допомогою якого перекладач коригує або компенсує втрату семантичної або структурної інформації при перекладі, забезпечуючи при цьому збереження смислу та ефективність комунікації. Ця стратегія використо-

вується тоді, коли точний переклад виявляється неможливим або недоречним:

ENG – *I hope you're not thinking it's gonna fall straight into your lap!* **FR** – *Tu ne crois tout d'même pas que ça va te tomber tout cuit dans le bec !* [6].

У цьому прикладі спостерігається використання стратегії компенсації для ефективного перекладу англійського виразу “*fall straight into your lap*” на французьку мову.

В оригіналі вираз «*fall straight into your lap*» має значення «впасти прямо на коліно», що позначає легкість отримання чогось без особливих зусиль. У французькому перекладі використано вираз «*te tomber tout cuit dans le bec*», де «*tomber*» означає «впасти», «*tout cuit*» буквально перекладається як «все готове», а «*dans le bec*» означає «в дзьоб». Вираз «*te tomber tout cuit dans le bec*» створює аналогію з образом пташки, яка отримує готовий корм прямо у свій дзьоб без зусиль. Відтак, образ пташки є символічним способом передачі ідеї простоти та легкості отримання чогось. Таке використання метафори є прикладом стратегії компенсації, де перекладач вибирає символ, що є більш зрозумілим або адаптованим для цільової аудиторії.

Інші приклади:

ENG – *She wasn't having any of them blinkin' advice!* **FR** – *Elle n'en voulait pas, de ses fichus conseils !*

ENG – *T'laadest sharters often hasn't mich on their stalls. (dialecte du Yorkshire)* **FR** – *Ceux-là qui crient le plus fort ont souvent pas grand-chose à vendre.*

ENG – *In contrast to the everyman image many politicians try to project, the Republican nominee's clan is impossibly well-clad and -coiffed. (The Economist)* **FR** – *Contrairement à l'image que beaucoup d'hommes politiques s'efforcent de projeter; à savoir celle de Monsieur-Tout-Le-Monde, le clan du candidat républicain est extraordinairement bien habillé et coiffé.*

FR – *Curer le marigot, voilà ce que le nouveau directeur a promis.* **ENG** – *The new manager promised he would start a massive clean-up* [6].

Висновки. Здійснення англо-французького перекладу вимагає глибокого розуміння культурних та лінгвістичних особливостей обох мов, а також реалізацію ефективної лінгвопрагматичної адаптації до цільової аудиторії. Різні стратегії, такі як дослівний переклад, запозичення, адаптація та компенсація, використовуються для вирішення різноманітних перекладацьких завдань. Результати дослідження підкреслюють важливість гнучкості та креативності перекладача, які

сприяють успішному перенесенню сенсу між мовами.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо у комплексному аналізі перекладацьких стра-

тегій при здійсненні англо-французького перекладу, а також їхніх особливостей застосування залежно від жанру та стилю оригінального тексту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. – Вінниця: Нова Книга, 2003. 448 с.
2. Корунець І. Доместикація як засіб збагачення національних мов і літератур. Український журнал іноземної літератури Всесвіт. № 5/6. 2012. URL: <http://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/984/41/> (дата звернення: 10.04.2024 р.)
3. Коломієць Л. В. Еволюція напрямів в англо-українському поетичному перекладі кінця XIX початку XX століття.: автореф. дис. ...док. філолог. наук: 10.02.16. Київ, 2006. 41 с.
4. Матузкова О.П., Гринько О.С., Горбатюк Н.О. Стратегії та аналіз в усному та письмовому перекладі : метод. посіб. Одес. нац. ун-т імені І. І. Мечникова. Одеса : ОНУ, 2020. 67 с.
5. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі: монографія. Х.: Харківський університет імені В. Н. Каразіна, 2012. 376 с.
6. Alain-Louis Robert Manuel de traduction – Anglais > Français > Anglais: Thèmes et versions. URL: <https://tinyurl.com/2zc978vm>
7. Comment bien traduire un texte anglais en français ? URL: <https://www.alphatrad.fr/actualites/comment-bien-traduire-texte-anglais-francais> (дата звернення: 27.03.2024 р.)
8. Comment traduire un texte anglophone ? URL: <https://www.superprof.fr/ressources/anglais/anglais-tous-niveaux/retranscription-anglaise-methode.html> (дата звернення: 11.04.2024 р.)
9. Krings, H.P. Translation problems and translation strategies of advanced German learners of French. Interlingual and intercultural communication: J. House, & S. Blum-Kulka (Eds.). Tübingen: Gunter Narr, 1986. pp. 263–75.
10. Venuti L. The Scandals of Translation: Towards an Ethics of Difference. London and New York: Routledge, 1998.210 p.